

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ВТОР ОДДЕЛ

СЛУЧАЈ К.М. против СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

(Апликација бр. 59144/16)

ПРЕСУДА

Член 8 • Позитивни обврски • Неуспех да се заштити
четиринаесетгодишно девојче од полова злоупотреба • Домашната
правна рамка, како што ја применуваат домашните власти, не овозможи
ефикасна заштита

Подготвено од одделот. Не го обврзува Судот.

СТРАЗБУР

4 март 2025 година

*Оваа пресуда ќе стане конечна под условите утврдени во член 44 став 2 од
Конвенцијата. Истата може да биде предмет на редакциски измени.*

Во случајот К.М. против Северна Македонија,

Европскиот Суд за човекови права (Втор Оддел), заседавајќи во Совет составен од:

Arnfinn Bårdsen, *Претседател*,
Saadet Yüksel,
Jovan Plievski,
Anja Seibert-Fohr,
Davor Derenčinović,
Stéphane Pisani,
Juha Lavaruro, *судии*,

и Hasan Bakırcı, *Секретар на одделот*,

Имајќи ги предвид:

апликацијата (бр. 59144/16) против Република Северна Македонија поднесена до Судот согласно член 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи („Конвенцијата“) од Македонец/граѓанин на Република Северна Македонија, Г-а К.М. („Апликантката“), на 7 октомври 2016 година;

одлуката да се извести Владата на Северна Македонија („Владата“) за жалбените наводи во врска со недостатокот на правна заштита на физичкиот и психолошкиот интегритет на апликантката и да го прогласат за недопуштен остатокот од апликацијата;

одлуката да не се открие името на апликантката;

опсервациите на апликантите;

Расправајќи на нејавна седница на 4 февруари 2025 година,

Ја донесе следнава пресуда, која беше усвоена на истиот датум:

ВОВЕД

1. Случајот се однесува на наводниот неуспех на тужената држава да ја заштити апликантката, која во моментот била четиринаесетгодишно девојче, од сексуална злоупотреба поврзана со инцидент во кој возрасен човек, наводно, ја галел по ногата и ги допирал нејзините гради и рамена.

ФАКТИ

2. Апликантката е родена на 19 август 1999 година. Таа беше застапувана од г-дин З. Стојановски, адвокат од Тетово.

3. Владата беше застапувана од страна на нејзиниот агент, г-а Даница Џонова.

4. Фактите на случајот може да се сумираат на следниот начин.

I. КРИВИЧНА ПОСТАПКА

5. На 2 септември 2013 година, сестрата на апликантката поднела пријава до Министерството за внатрешни работи („Министерството“) против извесен Г.К., кој во моментот имал 39 години, за полов напад врз малолетничка. Таа изјавила дека на 31.08.2013 година во нивната куќа дошол Г.К., вработен во телекомуникациска компанија за да им ја врати интернет-врска. Кога останал сама со апликантката, тој ѝ рекол дека нејзините нозе се убаво исончани и ја допрел нејзината нога. Апликантката се оддалечила, но тој ја следел. Тој ѝ рекол дека е нормално што мажите ја сакаат затоа што има големи гради. Потоа почнал да ѝ ги масира рамениците и да ги допира нејзините гради. Апликантката избегала од собата. Подоцна истиот ден, Г.К. наводно ја допирал и сестрата на апликантката на несоодветен начин.

6. На 3 септември 2013 година, полициски службеник зел изјава од Г.К., кој негирал дека ги допирал апликантката или нејзината сестра.

7. На 28 октомври 2013 година јавен обвинител извршил разговор со апликантката, која изјавила дека Г.К. ја допрал по рамениците и едната града, и кажал дека мажите и праќаат пораки затоа што ја сакаат и дека има големи гради, а и ја галел по ногата и ѝ дал комплименти за исончаните нозе. Не ѝ се заканувал, ниту употребил сила. Истиот ден, обвинителот извршил разговор и со сестрата и мајката на апликантката. Мајката меѓу другото изјавила дека по инцидентот и апликантката и нејзината сестра биле исплашени и вознемирени и дека ги однела на психијатар, кој им препишал лекови.

8. На 31 октомври 2013 година друг јавен обвинител („обвинителот“) извршил разговор со Г.К., кој повторно ги негирал обвинувањата.

9. На 6 ноември 2013 година обвинителот ја одбил кривичната пријава против Г.К. за делото силување според член 186 § 4 во врска со член 186 § 1 од Кривичниот законик, со кој се криминализирани полови дејствија освен силување кога се извршени под одредени околности (види параграф 20 подолу). Обвинителот го утврди следново:

“Точно е дека тој ден, во моментот и на местото, [Г.К.] со едната рака ја допрел едната града и ја галел ногата на [апликантката], која имала 14 години... без употреба на сила или закани....

За да постојат елементи на делото силување според член 186 § 4 во врска со член 186 § 1, „друго полово дејствие“ мора да биде извршено со употреба на сила или закани.

Со оглед на тоа што во конкретниот случај [Г.К.] го извршил „другото полово дејствие“ без употреба на сила или закани..., неговите постапки не претставуваат елементи на ова дело или на друго дело предмет на јавно гонење, туку ги сочинуваат елементите на делото навреда од член 173 § 1 од Кривичниот законик, што се гони по приватна тужба....”

Обвинителот ги информирал апликантката и нејзината сестра дека можат да го преземат гонењето, во рок од осум дена од доставување на одлуката на обвинителот, во согласност со член 56(2) од Законот за кривична постапка (види параграф 31 подолу).

II. ГРАЃАНСКА ПОСТАПКА

10. На 30 ноември 2013 година апликантката, застапувана од адвокат, поднела граѓанска тужба против Ѓ.К. и поднела дополнителни поднесоци на 16 декември 2013 и 28 февруари 2014 година. Таа изјавила дека ја галел по ногата, ја допирал по градите и ѝ ги масирал рамениците и дека ѝ рекол дека мажите ја сакаат затоа што има големи гради. Таа барала надомест на нематеријална штета и побарала судот да го огласи Ѓ.К. за виновен за навреда и за нанесување штета на нејзината чест и углед. Како поткрепа на своето тврдење, таа поднела, меѓу другото, вештачење од 20 ноември 2013 година, во кое, меѓу другото, било утврдено дека таа претрпела страв и психичко вознемирување како резултат на наводниот инцидент.

11. На 10 март 2015 година, по барањето од Апелациониот суд Гостивар („апелациониот суд“), Основниот суд Тетово („првостепениот суд“) го одбил тужбеното барање на апликантката. Тоа се потпираше, меѓу другото, на член 6 од Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета (види параграф 26 подолу) и сметаше дека според тој Закон едно лице може да биде одговорно за изразено мислење, но не и за конкретно дејствие, како оние опишани од апликантката. Дополнително, по одлуката на обвинителот од 6 ноември 2013 година (параграф 9 погоре), апликантката можела да го преземе гонењето, по што таа потенцијално можела да бара компензација. Имајќи го предвид и член 191 од Законот за облигациони односи, судот заклучи дека нема основа за компензација според Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета.

12. Апликантката се жалеше, тврдејќи дека деградирачките и понижувачките дејствија извршени врз телото на една личност може да претставуваат навредливо однесување. Требаше да се земат предвид сите околности, како што се нејзината возраст, местото и времето на наводниот инцидент, како и локалните обичаи. Потпирајќи се на членот 3 од Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета (види параграф 24 подолу), таа тврдеше дека во случај на правна празнина, судот треба директно да ги примени Конвенцијата и судската пракса на Судот.

13. На 22 март 2016 година, апелациониот суд ја одбил жалбата на апликантката, потврдувајќи ги наодите на понискиот суд (види параграф 11 погоре). Тој одлучи дека апликантката не успеала да ги докаже конститутивните елементи на делото на навреда или да утврди

причинско-последична врска помеѓу дејствијата на Г.К. и штетата што наводно ја претрпела. Судот заклучи дека не постои законска одредба во врска со граѓанската одговорност која би го опфатила барањето на апликантката.

14. На 8 април 2016 година, пресудата од апелациониот суд ѝ била доставена на апликантката.

РЕЛЕВАНТНА ПРАВНА РАМКА

I. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ЗАКОНОДАВСТВО

A. Уставот од 1991 година

15. Според член 11 од Уставот, физичкиот и психолошкиот интегритет на една личност се неприкосновени.

16. Член 14 § 1 го утврдува принципот *nullum crimen nulla poena*.

17. Член 25 го гарантира правото на почитување и заштита на приватноста на личниот и семејниот живот, како и на достоинството и угледот.

18. Според член 98 § 2, судовите одлучуваат врз основа на Уставот, законите и меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот. Членот 118 предвидува дека меѓународните договори ратификувани во согласност со Уставот се дел од внатрешниот правен поредок и не можат да бидат изменети со закон.

B. Кривичен законик (Службен весник бр. 96, со дополнителни измени)

19. Член 173 § 1 од Кривичниот законик, кој важел во периодот од 15 мај 2006 година до 21 ноември 2012 година, предвидуваше дека лицето кое навредува друго лице се казнува со парична казна. Според член 184, делото навреда било предмет на приватна тужба од страна на жртвата. На 21 ноември 2012 година стапија на сила измените на Кривичниот законик, со кои се декриминализираа навредите и се предвидува можност за наводна жртва на навреда да поднесе тужба за надомест на штета.

20. Член 186 од Кривичниот законик, кој важеше во моментот на наводниот инцидент (31 август 2013 година), беше насловен „силување“. Според член 186 § 1, лицето кое присилило друго лице на обљуба со употреба на сила или со закана дека директно ќе го нападне животот или телото на тоа лице или друго лице блиско до него, може да биде осудено на затворска казна од три до десет години. Согласно член 186 § 2, ако делото од член 186 § 1 резултирало со сериозна телесна повреда, смрт или други сериозни последици, доколку е сторено од

повеќе лица или на особено суров и понижувачки начин, сторителот(ите) би можеле да бидат казнети со затвор од најмалку четири години. Според член 186 § 3, лицето кое присилило друго лице на обљуба упатувајќи сериозни закани дека ќе открие нешто што би можело да ѝ наштети на честа или угледот на жртвата или да предизвика друго зло, ќе биде казнето со затвор од шест месеци до пет години. Според член 186 § 4, ако во случаите опишани во членовите 186 § § 1, 2 и 3, лицето извршило само „друго полово дејствие“, тој или таа ќе биде казнет со затвор од три месеци до десет години, во зависност од случајот.

21. Член 188, кој важел во моментот на наводниот инцидент, предвидува дека лицето кое извршило обљуба или извршило „друго полово дејствие“ со малолетно лице помладо од 14 години ќе добие казна затвор од најмалку осум години.

22. Во февруари 2023 година стапија на сила измените на Кривичниот законик, како резултат на кои неконсензуално полово дејствие кое не претставува пенетрација сега се казнува со казна затвор од една до три години ако е извршено против лице над 15 години (член 186 § 7) и најмалку три години затвор ако е извршено против лице помладо од 15 години (член 188 § 5). Со измените се вовеле и делото полово вознемирување (член 190-а).

С. Закон за граѓанска одговорност за навреда и клевета (Службен весник бр. 143/2012)

23. Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета, во сила помеѓу 22 ноември 2012 и 30 ноември 2022 година, беше сумиран во *Makraduli v. the former Yugoslav Republic of Macedonia* (бр. 64659/11 и 24133/13, § 37, 19 јули 2018 година). Дополнително, следните одредби се релевантни за случајот.

24. Член 3 предвидува дека ако судот не може да реши прашање поврзано со одговорноста за навреда или клевета со примена на одредбите од Законот, или смета дека постои правна празнина или конфликт помеѓу одредбите на Законот и Конвенцијата, тој ќе ја примени Конвенцијата и судската пракса на Судот врз основа на принципот на првенство на Конвенцијата над домашното законодавство.

25. Врз основа на член 4(2), освен ако не е поинаку предвидено во Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета, одредбите од, *меѓу другото*, Законот за облигациони односи и Законот за граѓанска постапка се применуваат на постапките за утврдување одговорност за навреда и клевета и за доделување надомест за штета.

26. Според член 6, едно лице е одговорно за навреда ако тој или таа, со намера да понижи друго лице, изрази (по пат на изјава, однесување,

објавување или на друг начин) понижувачко мислење за тоа лице кое му наштетиле на неговата или нејзината чест и углед.

D. Закон за облигационите односи (Службен весник бр. 18/2001, со дополнителни измени)

27. Според член 9-а од Законот за облигациони односи, секое лице има право на заштита на неговите или нејзините лични права, кои меѓу другото го вклучуваат и правото на чест, углед и достоинство.

28. Член 189 дозволува лице чии лични права се повредени да бара надомест за нематеријална штета.

29. Член 191 му дозволува на лицето кое е жртва на кривично дело против полово слобода и полов, сторено со измама, принудување или злоупотреба на однос на подреденост или зависност, да бара надомест за нематеријална штета.

E. Закон за судовите (Службен весник бр. 58/06, 35/2008, 150/10, 83/18, 198/18 и 96/19)

30. Релевантните одредби од Законот за судови се сумирани во *Taleski v. North Macedonia* ((dec.), бр. 77796/17 и пет други жалби, §§ 41, 44 и 46, 24 јануари 2023 година).

F. Закон за кривичната постапка од 1997 година (Службен весник бр. 15/97, 44/02, 74/04, 83/08, 67/09 и 51/11)

31. Член 56(2) од Законот за кривична постапка од 1997 година, кој важеше во моментот, и дозволи на жртвата на наводно дело да го преземе кривичното гонење во случаи кога јавниот обвинител не најде основа за гонење.

G. Закон за парничната постапка (Службен весник бр. 79/2005, 110/2008, 83/2009, 116/2010 и 124/2015)

32. Член 2(1) од Законот за парничната постапка предвидува дека судовите донесуваат одлуки во рамките на границите на барањата поднесени пред нив.

33. Член 176(3) предвидува дека судот ќе одлучува по тужбата дури и кога тужителот не ги навел правните основи за тоа барање; ако тужителот ги дал правните основи, судот не е обврзан со нив.

II. РЕЛЕВАНТНО МЕЃУНАРОДНО ЗАКОНОДАВСТВО

A. Обединети нации

34. Конвенцијата на Обединетите нации за правата на детето беше усвоена на 20 ноември 1989 година и тужената држава пристапи кон неа по пат на сукцесија на 2 декември 1993 година. Член 19 од таа Конвенција гласи како што следува:

Член 19

„1. Државите членки ќе ги преземат сите соодветни законодавни, административни, социјални и образовни мерки за да го заштитат детето од сите форми на физичко или ментално насилство, повреда или злоупотреба, занемарување или несовесно постапување, малтретирање или експлоатација, вклучително и полова злоупотреба, додека е под грижа на родители, законски старатели или кое било друго лице кое се грижи за детето.

2. Таквите заштитни мерки треба, како што е соодветно, да вклучуваат ефективни процедури за воспоставување социјални програми за да се обезбеди потребната поддршка за детето и за оние кои се грижат за детето, како и за други форми на превенција и за идентификација, пријавување, упатување, истрага, третман и следење на случаите на малтретирање деца опишани досега, и, како што е соодветно, за судска инволвираност..”

35. Комитетот за правата на детето го следи спроведувањето на Конвенцијата за правата на детето. Во својот општ коментар бр. 13 од 18 април 2011 година, насловен „Правото на детето на слобода од сите форми на насилство“, Комитетот го наведе следново:

“25. Полова злоупотреба и експлоатација. Полова злоупотреба и експлоатација вклучува:

(а) Поттикнување или принудување на дете да се вклучи во какво било незаконско или психолошко штетно полово дејствие; [фуснота: „Половата злоупотреба ги опфаќа сите полови дејствија наметнати од возрасен на дете, против кои детето има право на заштита со кривичното право...”]

...

(d) ... Многу деца доживуваат полова виктимизација која не е придружена со физичка сила или ограничување, но сепак е психолошки наметлива, експлоататорска и трауматична..”

36. Во документот насловен „Статистичка слика на насилството врз адолесцентните девојки“ (Њујорк, 2014), УНИЦЕФ го забележа следново:

„Адолесценцијата може да биде период на зголемена ранливост на половата виктимизација надвор од домот преку зголемена изложеност и на странци и на врсници, вторите во контекст и на пријателството и на интимните односи [референцата е испуштена]. Особено адолесцентките може да наидат на повеќе несакани или упорни полови достигнувања додека физички созреваат и почнуваат да преземаат полов идентитет “.

В. Совет на Европа

1. *Конвенција на Советот на Европа за заштита на децата од полова експлоатација и полова злоупотреба (CETS бр. 201, „Конвенција Ланзароте“)*

37. Конвенцијата од Ланзароте стапи на сила во однос на тужената држава на 1 октомври 2012 година. Таа беше сумирана во *X and Others v. Bulgaria* ([GC], бр. 22457/16, § 127, 2 февруари 2021 година). Член 18 од таа Конвенција гласи како што следува:

Член 18 – Полова злоупотреба

„1. Секоја страна ќе ги преземе неопходните законодавни или други мерки за да се осигури дека следното намерно однесување е криминализирано:

(а) вклучување во полови дејствија со дете кое, според релевантните одредби на националното законодавство, не ја достигнало дозволената возраст за полови дејствија;

(б) вклучување во полови дејствија со дете каде што:

– се употребува принуда, сила или закани; или

– се врши злоупотреба на признаена позиција на доверба, авторитет или влијание врз детето, вклучително и во семејството; или

– злоупотреба е направена од особено ранлива ситуација на детето, особено поради ментална или физичка попреченост или ситуација на зависност.

2. За целите на став 1 погоре, секоја страна ќе одлучи за возраста под која е забрането да се вклучи во полови дејствија со дете.

3. Одредбите од став 1.а не се наменети да ги регулираат консензуалните полови дејствија меѓу малолетници“.

38. Образложението на Конвенцијата од Ланзароте појаснува:

„121. При оценувањето на составните елементи на прекршоците, страните треба да ја имаат предвид судската практика на Европскиот суд за човекови права; во овој поглед, преговарачите сакаа да се потсетат, предмет на толкување што може да се направи од него, *M.C. v. Bulgaria* пресуда од 4 декември 2003 година, во која Европскиот суд за човекови права изјави дека е „убеден дека секој ригиден пристап кон гонење на полови престапи, како што е барањето доказ за физички отпор во сите околности, ризикува да остави одредени видови силување неказнети и со тоа да ја загрози ефективната заштита на половата автономија на поединецот. Во согласност со современите стандарди и трендови во таа област, позитивните обврски на земјите членки според членовите 3 и 8 од Конвенцијата мора да се гледаат како што бараат казнување и ефективно гонење на секое полого дејствие без согласност, вклучително и во отсуство на физички отпор од страна на жртвата“ (§ 166). Судот, исто така, го забележа следново: „Без оглед на специфичната формулација избрана од законодавецот, во голем број земји гонењето на половите дејствија без согласност во сите околности се бара во пракса преку толкување на релевантните законски термини („принуда“, „насилство“, „присилување“, „закана“, „измама“, „изненадување преку доказ или други (§ 166).“

2. *Препорака Rec(2002)5 на Комитетот на министри на Советот на Европа за заштита на жените од насилство*

39. Во оваа Препорака Комитетот на министри препорача земјите членки, на начин најсоодветен за националните околности на секоја земја, да усвојат и спроведат серија мерки за борба против насилството врз жените. Во параграф 35 од додатокот на Препораката, меѓу другото, се наведува и следново:

“Кривично законодавство

35. ... [Н]ационалното законодавство треба:

...

– да се казни секое полово дејствие извршено врз лица кои не се согласуваат, дури и ако тие не покажуваат знаци на отпор;

...

– да се казни секоја злоупотреба на положбата на сторителот, а особено на возрасен во однос на детето.

Граѓанско законодавство

Земјите членки треба:

36. ensure that, in cases where the facts of violence have been established, victims receive appropriate compensation for any pecuniary, physical, psychological, moral and social damage suffered, corresponding to the degree of gravity, including legal costs incurred;

37. envisage the establishment of financing systems in order to compensate victims.”

40. Според аналитичката студија на резултатите од третиот круг на следење на имплементацијата на Препораката Rec(2002)5 (Стразбур, 2010), до 2010 година, мнозинството земји членки на Советот на Европа ги казните сите полови дејствија врз лица кои не се согласуваат (страници 14, 38 и 39)

3. *Конвенција на Советот на Европа за спречување и борба против насилството врз жените и семејното насилство (CETS бр. 2010, „Истанбулска конвенција“)*

41. Истанбулската конвенција беше усвоена на 11 мај 2011 година и стапи на сила во однос на тужената држава на 1 јули 2018 година. Член 36 од таа Конвенција го предвидува следново:

Член 36 – Полово насилство, вклучително и силување

“1. Страните ќе ги преземат неопходните законодавни или други мерки за да обезбедат дека следните намерни однесувања се криминализирани:

(а) вклучување во неконсензуално вагинално, анално или орална пенетрација од полова природа во телото на друго лице со кој било телесен дел или предмет;

(б) вклучување во други неконсензуални дејствија од полова природа со лице;

(в) предизвикување на друго лице да се вклучи во неконсензуални дејствија од полова природа со трето лице.

2. Согласноста мора да се даде доброволно како резултат на слободната волја на лицето проценета во контекст на околните околности“.

42. Релевантните делови од Објаснувачкиот извештај за Истанбулската конвенција гласат како што следува:

Член 36 – Полово насилство, вклучително и силување

“189. Овој член го утврдува кривичното дело полово насилство, вклучително и силување. Став 1 ги опфаќа сите облици на полови дејствија што се вршат врз друго лице без нејзина или негова слободно дадена согласност и кои се извршени намерно. ...

190. ... одт б. ги опфаќа сите дејствија од полова природа без слободно дадена согласност на една од инволвираните страни кои не успеваат да навлезат ...

193. При спроведувањето на оваа одредба, од Страните на Конвенцијата се бара да предвидат кривично законодавство кое го опфаќа поимот за недостаток на слободно дадена согласност за кое било од половите дејствија наведени во одт.а до одт.в. Сепак, на Страните им е оставено да одлучат за конкретната формулација на законодавството и факторите за кои тие сметаат дека ја спречуваат слободно дадената согласност. Ставот 2 само прецизира дека согласноста мора да се даде доброволно како резултат на слободната волја на лицето, како што се оценува во контекст на околните околности.”

Став 191 од Образложението за Истанбулската конвенција е суштински идентичен со ставот 121 од Образложението на Конвенцијата од Ланзароте (види параграф 38 погоре).

43. На 7 септември 2023 година, Експертската група на Советот на Европа за дејствување против насилството врз жените и семејното насилство (ГРЕВИО) го објави својот (Основен) Извештај за евалуација во однос на тужената држава (ГРЕВИО/Inf(2023)5). Релевантниот дел од извештајот гласи вака:

“259. ГРЕВИО ги поздравува измените на елементите на прекршоците наведени во член 186, кои се целосно во согласност со барањето од член 36 од Истанбулската конвенција за криминализирање на сите полови дејствија без согласност. Бидејќи ова е многу неодамнешен развој, ГРЕВИО немаше можност да го оцени неговото спроведување од страна на судството. Сепак, ГРЕВИО сака да истакне дека со новата легислатива за силување, одговорноста е на поединецот да се осигури дека сите полови дејствија се доброволно вклучени. Оваа промена во перспективата е она што е потребно за да се оддалечи од судската пракса која премногу често се фокусира на однесувањето на жртвата, вклучувајќи го нејзиниот изглед и постапки пред, за време и по чинот...”

ПРАВО

III. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 8 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

44. Апликантката се жалела според член 1 од Протоколот бр. 12 на Конвенцијата дека нејзиното право на заштита од полов напад не било обезбедено и дека, како резултат на тоа, таа била оставена без никаква правна заштита. Судот, како господар на карактеризацијата што треба да се даде во законот на фактите на случајот (види *Radomilja and Others v. Croatia* [GC], бр. 37685/10 и 22768/12, §§ 110-26, 20 март 2018 година и *Grosam v. the Czech Republic* [GC], бр. 19750/13, § 90, 1 јуни 2023 година) не смета дека е обврзана со карактеризацијата дадена од апликантката или владата (види *Ghișoiu v. Romania* (dec.), бр. 40228/20, § 42, 29 ноември 2022 година). При известувањето за жалбата на апликантката, Судот смета дека би било посоодветно да се испита според член 8 од Конвенцијата, кој, колку што е релевантен, гласи како што следува:

„1. Секој има право на почитување на својот приватен... живот ...“

A. Допуштеност

1. Допуштеност на странките

45. Владата изјави дека барањето било поднесено надвор од рокот од шест месеци. Апликантката не требало да го чека исходот од граѓанската постапка според Закон за граѓанска одговорност за навреда и клевета, кој, со оглед на формулацијата на член 6 од тој Закон и наодите на домашните судови, можел само да го заштити нејзиниот психолошки, но не и нејзиниот физички интегритет. Апликантката била застапувана од адвокат во граѓанската постапка, кој требало да знае дека барањето за компензација за навреда не било ефикасен правен лек за целите на жалбата на апликантката пред Судот.

46. Владата понатаму изјави дека апликантката не ги исцрпила достапните и ефективни домашни правни лекови. Прво, таа не водела кривично гонење според член 56(2) од Законот за кривична постапка како што беше советувана од обвинителот. Второ, таа не поднела барање за компензација за заштита на нејзините лични права според членовите 9-а и 189 од Законот за облигациони односи.

47. Во нивните дополнителни забелешки, Владата тврдеше дека апликантката не ја покренала жалбата во нејзината апликација дека постоела правна празнина во домашното кривично законодавство во врска со заштитата на децата над 14-годишна возраст од „други полови дејствија“ (види параграф 48 подолу). Оттука, жалбата била недопуштена. Тие понатаму изјавија дека според член 2(1) од Законот

за граѓанска постапка, граѓанските судови биле спречени да одлучуваат надвор од барањето поднесено од апликантката; соодветно, толкувањето на апликантката на член 176(3) од Законот за граѓанска постапка не може да се прифати.

48. Апликантката тврдеше дека таа ја поднела апликацијата во рок од шест месеци од доставувањето на пресудата на апелациониот суд во граѓанската постапка, која била последниот ефикасен правен лек за целите на нејзината жалба. Казнено-правната рамка не обезбедуваше заштита на дете на возраст над 14 години од „други полови дејствија“. Кривичното дело навреда повеќе не постоело во моментот. Со оглед на таа правна празнина, таа не можела ефективно да преземе приватно гонење според член 56(2) од Законот за кривична постапка. Затоа, таа требаше да прибегне кон заштита според граѓанското право со поднесување барање за надомест во постапките во кои судовите може директно да ја применат Конвенцијата. Апликантката не сметала дека кривичната постапка била единствениот ефикасен правен лек. Според член 176(3) од Законот за граѓанска постапка, домашните судови не биле обврзани со основите наведени во нејзината тужба за надомест.

2. Оценка на Судот

49. Со цел да се утврди дали апликантката ја исполнила обврската да ги исцрпи домашните правни лекови во однос на конкретните околности на случајот, Судот прво мора да го идентификува дејствието на властите на тужената држава за кое се жали апликантката (види *Jeronovičs v. Latvia* [GC], бр. 44898/10, § 76, 5 јули 2016 година).

50. Барањата содржани во член 35 § 1 во однос на исцрпувањето на домашните правни лекови и периодот од шест месеци се тесно меѓусебно поврзани. Така, по правило, рокот од шест месеци тече од датумот на конечната одлука во процесот на исцрпување на домашните правни лекови. Член 35 § 1 не може да се толкува на начин што ќе бара од апликантката да го извести Судот за нејзината жалба пред конечно да се реши нејзината позиција во врска со прашањето на домашно ниво, во спротивно начелото на супсидијарност би било прекршено. Меѓутоа, оваа одредба дозволува да се земат предвид само правните лекови кои се нормални и ефективни, бидејќи апликантката не може да го продолжи строгиот временски рок наметнат според Конвенцијата со настојување да поднесе несоодветни или погрешно замислени барања до тела или институции кои немаат овластување или надлежност да понудат ефективна отштета за жалбата во прашање според Конвенцијата. Така, барањето правни лекови кои не ги задоволуваат барањата од член 35 § 1 нема да бидат разгледани од страна на Судот за целите на утврдување на датумот на „конечната одлука“ или за пресметување на почетната точка за водење на шестмесечното правило (види, на пример, *Savickis and Others v. Latvia* [GC], бр. 49270/11, § 131,

9 јуни 2022 година). Општите принципи во однос на ефективноста на домашните правни лекови според член 35 § 1 од Конвенцијата се наведени во *Vučković and Others v. Serbia* ((прелиминарен приговор) [GC] (бр. 17153/11 и 29 други, §§ 74-77, 25 март 2014 година).

51. Како општо правило, Судот не испитува никакви нови прашања покренати откако Владата доби известување за апликацијата, освен ако новите работи не претставуваат елаборација на првичните жалби на апликантката до Судот (види, на пример, *Aliyev v. Azerbaijan*, бр. 68762/14 и 71200/14, § 94, 20 септември 2018 година). Меѓутоа, бидејќи апликантката последователно може да ги разјасни или елаборира своите првични поднесоци, Судот мора да го земе предвид не само формуларот за апликација, туку и целокупноста на неговите поднесоци во текот на постапката пред него, што може да ги отстрани сите првични пропусти или нејаснотии (исто, во врска со *Radomilja and Others*, цитиран погоре, §12 и §12). Жалбата се состои од два елемента: фактички наводи и правни аргументи (*ibid.*, § 126, и *Grosam*, цитиран погоре, § 88).

52. Судот, исто така, повторува дека ефикасна заштита од полова злоупотреба бара мерки од казнено-правна природа (види, меѓу многу други органи, *M.C. v. Bulgaria*, бр. 39272/98, § 186, ЕСЧП 2003-XII; види исто *A and B v. Croatia*, бр. 7144/15, § 110, 20 јуни 2019 година и, повеќе *Vučković v. Croatia*, бр. 15798/20, § 50, 12 декември 2023 година). Во врска со ова, Судот потсетува дека, во отсуство на ефикасна кривична истрага, тој ги отфрли тврдењата за неприфатливост кога тужените држави предложија граѓански правни лекови како замена за исцрпување на домашните правни лекови (види, на пример, *R.B. v. Estonia*, бр. 22597/16, § 65, 22 јуни 2021 година, со дополнителни референци; *A and B v. Croatia*, цитирана погоре, § 92, и *H. v. Iceland (dec.)*, бр. 29785/07, 27 септември 2011 година).

53. Судот забележува дека веднаш по инцидентот апликантката покренала кривична постапка против Ѓ.К., која на крајот била неуспешна. Во овој поглед, од суштинско значење е да се истакнат следните клучни елементи кои дополнително го разликуваат овој случај од оние наведени погоре (види параграф 52). При отфрлање на кривичната пријава на апликантката, обвинителот смета дека елементите на кривично дело предмет на јавно гонење не биле откриени. Сепак, обвинителот го призна присуството на елементи кои го сочинуваат кривичното дело навреда (види параграф 9 погоре). Меѓутоа, речиси една година пред одлуката на обвинителот во случајот на апликантката (*ibid.*), тоа дело беше декриминализирано, што го оневозможи гонењето по таа основа и беше воведена граѓанска одговорност за навреда (види параграфи 19 и 23 погоре). Апликантката, застапувана од адвокат, поради тоа прибегнала кон покренување граѓанска постапка, што било единствениот можен судски форум за утврдување на фактите за утврдување каква било одговорност од страна

на Ѓ.К. за наводната злоупотреба (спореди *Selami and Others v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр. 78241/13, § 83, 1 март 2018 година, во која Судот го отфрли приговорот за неисцрпување во случај на малтретирање извршен од страна на државните органи каде што апликантката, без да поднесе жалба за кривичната постапка, поднела жалба за граѓанска постапка против државата). Овие клучни контекстуални елементи го разликуваат овој случај, исто така, од случајот *Jørgensen and Others v. Denmark* ((dec.), бр. 30173/12, §§ 11-13 и 19, 28 јуни 2016 година, во врска со истрагата за наводната незаконска употреба на сила од страна на државните агенти за која е потребен кривично-правен одговор), каде што не постоела неможност да се прибегне кон кривично гонење и немало наод или инструкции од јавниот обвинител како онаа во конкретниот случај. Посебните околности на конкретниот случај на тој начин оправдуваат понијансиран пристап, без да се доведува во прашање добро воспоставениот принцип дека ефикасна заштита од полова злоупотреба бара мерки од кривично-правна природа (види параграф 52 погоре). Со оглед на експлицитниот наод на обвинителот дека наводното однесување претставувало навреда, што подлежи на граѓанска одговорност во моментот, Судот не смета дека прибегнувањето на Апликантката на граѓанска постапка било неразумно (види параграфи 10-14 погоре). Правната рамка на тужената држава експлицитно предвидуваше граѓански правен лек како одговор на декриминализираното однесување, кое апликантката, веројатно немајќи други достапни судски средства, се обиде да го исцрпи, со што им обезбеди можност на домашните судови да обезбедат правна заштита и средство за враќање на нејзините поплаки.

54. Судот понатаму забележува дека Владата не дала никакви примери на судска пракса што покажува дека толкувањето на поимот навреда што го применувале граѓанските судови во случајот на апликантката било утврдено многу пред апликантката да го поднесе своето барање за обесштетување, така што граѓанската постапка би ја направила залудна. Напротив, барањето за компензација беше поднесено во рок од една година од влегувањето во сила на Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета кога релевантната домашна судска пракса веројатно сè уште се развиваше. Во врска со ова, Судот повторува дека постоењето на обични сомнежи во врска со изгледите за успех на одреден правен лек кој очигледно не е залуден не е валидна причина за неисцрпување на тој начин на обесштетување (види *Vučković and Others*, цитиран погоре, § 74). Фундаментална карактеристика на механизмот за заштита воспоставен со Конвенцијата е тоа што тој е супсидијарен на националните системи што ги штитат човековите права (*ibid.*, § 69).

55. Со оглед на горенаведеното, и имајќи ја предвид природата на жалбите на апликантката пред него, Судот не може, во конкретните околности на овој случај, да го обвини апликантката дека ја продолжил граѓанската постапка против Ѓ. К. (види, *mutatis mutandis*, *A.P. v. Armenia*, бр. 58737/14, § 98, 18 јуни 2024 година). Прашањето дали тој правен лек, како што го примениле судовите во нејзиниот конкретен случај, всушност ѝ обезбедил заштита е посебно прашање што ќе биде разгледано во оценката на Судот за основаноста на случајот.

56. Според тоа, Судот прифаќа дека, во случајот на апликантката, рокот од шест месеци почнал да тече од моментот кога ѝ била доставена конечната одлука во граѓанската постапка што ја покренала (на 8 април 2016 година - види параграф 14 погоре). Таа го поднела своето барање на 7 октомври 2016 година, односно почитувајќи го правилото за шест месеци.

57. Судот потоа се осврнува на приговорот на Владата дека апликантката во нејзината апликација не поднела жалба, дека постоела правна празнина во домашното кривично-правно законодавство (види параграф 47 погоре). Претпоставувајќи дека тој приговор се однесува на рокот од шест месеци, Судот забележува дека во својата пријава апликантката се осврнала и на кривичната и на граѓанската постапка што ја покренала по наводниот инцидент. Таа се пожали дека, по исходот од граѓанската постапка, останала без никаква правна заштита (види параграф 44 погоре). Судот смета дека аргументот на апликантката дека постоела правна празнина во казнено-правниот систем не е нова жалба, туку само елаборација на жалбата во врска со наводниот недостаток на правна заштита што ја дава домашниот правен систем против дејствијата на Ѓ.К. Затоа, го отфрла приговорот на Владата.

58. Осврнувајќи се на приговорите на Владата за неисцрпување на домашните правни лекови (види параграф 46 погоре), Судот повторно се повикува на наодот на јавниот обвинител дека немало елементи на какво било јавно кривично дело кое може да се гони во случајот на апликантката. Понатаму забележува дека приватно кривично гоничко дело навреда повеќе не постои во правниот систем. Владата не посочи ниту една друга основа врз основа на која апликантката би можел да води кривично гонење. Според тоа, Судот не може да утврди дека апликантката требало да поведе кривично гонење според член 56(2) од Законот за кривична постапка, бидејќи се чини дека таквата постапка немаше да има изгледи за успех.

59. Во однос на можноста подносителот на барањето да поднесе барање за надомест на штета против Ѓ.К. за заштита на нејзините лични права, како што е дефинирано во членовите 9-а и 189 од Законот за облигациони односи, Судот забележува дека во нејзината граѓанска тужба апликантката ги опишала фактите на наводниот инцидент,

тврдејќи дека тие претставуваат навреда, и барала компензација. Судот веќе заклучил дека не било неразумно Апликантката да ја искористи граѓанската постапка опишана во параграф 10-14 погоре. Тој повторува дека кога се спроведува еден правен лек, не е потребна употреба на друг правен лек кој во суштина ја има истата цел (види, на пример, *Elmazova and Others v. North Macedonia*, бр. 11811/20 и 13550/20, § 53, 13 декември 2022 година). Затоа, неуспехот на апликантката да поднесе друго барање за надомест на штета во врска со истите факти, но на различна правна основа (прекршување на личните права), не е еднакво на неисцрпување на домашните правни лекови.

60. Следствено, приговорите на Владата за непочитување на шестмесечното правило и неисцрпување на домашните правни лекови мора да бидат отфрлени.

61. Судот понатаму забележува дека жалбата на апликантката не е ниту очигледно неоснована ниту недопуштена по која било друга основа наведена во член 35 од Конвенцијата. Затоа мора да се прогласи за допуштена.

В. Основаност

1. Произнесување на странките

62. Апликантката изјави дека домашниот правен систем и дејствијата на властите во нејзиниот конкретен случај не ги исполниле барањата од позитивната обврска на државата според член 8 да ја заштити од дејствијата на Г.К. Одредбите на кривичното право не опфаќаат „други полови дејствија“ извршени врз деца на возраст над 14 години. Судовите во граѓанската постапка не ја разгледаа Конвенцијата, ниту која било одредба од Законот за облигациони односи (освен член 191) или Законот за граѓанска постапка, при решавање на нејзините поплаки.

63. Владата изјави дека домашната правна рамка и дејствијата на домашните власти во конкретниот случај целосно ги задоволувале барањата од позитивната обврска на државата според член 8. Членот 188 од Кривичниот законик ги криминализира „другите полови дејствија“ извршени без сила или закана врз дете на возраст под 14 години, што ги исполнувало барањата од Конвенцијата на Ланзарот. Меѓутоа, Апликантката веќе наполнил 14 години за време на наводниот инцидент. Домашните власти спроведоа ефикасна кривична истрага за наводите на апликантката. Правната рамка исто така обезбедила заштита според граѓанското право, особено преку можноста апликантката да поднесе барање за граѓанска компензација за заштита на личните права според членовите 9-а и 189 од Законот за облигациони односи. Државата имаше широка маргина на благодарност во

регулирањето на прашањата како што се оние што се појавуваат во овој случај.

2. Оцена на Судот

(а) Општи принципи

64. Општите принципи во врска со позитивната обврска на државата според член 8 од Конвенцијата се сумирани во *Söderman v. Sweden* ([GC], бр. 5786/08, §§ 78-85, ЕСЧП 2013, со дополнителни упатувања). Особено, во однос на заштитата на физичкиот и психолошкиот интегритет на поединец од други лица, позитивните обврски на властите може да вклучуваат должност да одржуваат и применуваат во пракса соодветна правна рамка која обезбедува заштита од дејствија на насилство од страна на приватни лица (*ibid.*, § 80).

65. Судот повторува дека позитивните обврски на земјите членки според членовите 3 и 8 од Конвенцијата мора да се гледаат како што бараат криминализација и ефективно гонење на кое било полово дејствие без согласност (види *M.C. v. Bulgaria*, цитирано погоре, § 166, и *J.L. v. Italy*, бр. 5671/16, § 85, 27 мај 2021 година).

66. Во однос, поконкретно, сериозни дејствија како што се силување и други форми на полово вознемирување на деца, вклучително и полово злоупотреба, каде што се загрозени фундаменталните вредности и суштинските аспекти на приватниот живот, на земјите членки им припаѓа да се погрижат да се воспостават одредби од кривично-правниот закон за ефикасно казнување на половата злоупотреба на деца и дека тие се применуваат во пракса преку ефективна истрага и гонење (види *A and B v. Croatia*, цитиран погоре, § 110, и случаите наведени таму).

67. Во однос на таквите сериозни дејствија, позитивната обврска на државата според членовите 3 и 8 да го заштити физичкиот интегритет на поединецот може да се прошири и на прашањата кои се однесуваат на ефективноста на кривичната истрага и на можноста за добивање на репарација и обесштетување, иако не постои апсолутно право да се добие кривично гонење или осуда на кое било конкретно лице каде што немало виновници кои бараат одговорност за кривично дело *Söderman*, цитиран погоре, § 83). Во овој момент, Судот повторува дека обврските преземени од државата според членовите 3 и 8 од Конвенцијата во случаи на наводна полово злоупотреба на деца бараат почитување на најдобрите интереси на детето. Правото на човечко достоинство и психолошки интегритет бара особено внимание кога детето е жртва на насилство (види, на пример,, *R.B. v. Estonia*, цитирано погоре, § 83, со дополнителни референци).

(b) Примена на горенаведените принципи во овој случај

68. Судот забележува дека дејствијата кои Ѓ.К. се тврди дека ги извршил врз апликантката, која во моментот имала 14 години, вклучил неконсензуален полов физички контакт (допирање на нејзините гради, рамена и нога) придружен со изјави со полово конотација. Тие дејствија несомнено се однесувале на интимни аспекти од приватниот живот на апликантката. Изгледа дека по наводниот инцидент, на апликантката и бил даден медицински третман, претрпела страв и била психолошки вознемирена (види параграфи 7 и 10 погоре). Според тоа, Судот смета дека сериозноста на предметните дејствија бара кривично-правен одговор (спореди *A, B and C v. Latvia*, бр. 30808/11, § 160, 31 март 2016 година, во врска со малолетни девојчиња изложени голи пред возрасен маж кој ги масирал и ги допирал нивните интимни делови; и спореди *C. v. Romania*, бр. 47358/20, § 67, 30 август 2022 година, што се однесуваше на полово вознемирување на возрасно лице на работното место, кое не вклучува физички контакт со интимни делови од телото). Судот, исто така, забележува дека УНИЦЕФ ја истакнал зголемената ранливост на адолесцентите на полово виктимизација (види параграф 36 погоре).

69. Во врска со ова, Судот забележува дека согласно член 36 од Истанбулската конвенција, секое намерно полово дејствие извршено врз друго лице, без согласност, претставува „полово насилство“ и треба да биде криминализиран (види параграфи 41 и 42 погоре). Во времето на наводниот инцидент, Истанбулската конвенција сè уште не стапила во сила во однос на тужената држава. Ова барање е исто така нагласено во Објаснувачките извештаи за Конвенцијата Ланзароте и Конвенцијата на Истанбул (види параграфи 38 и 42 погоре, во врска со *M.C. v. Bulgaria*, цитирана погоре, § 166). Дополнително, уште во 2005 година, Комитетот на министри на Советот на Европа препорача земјите членки да го криминализираат секое полово дејствие извршено врз лица кои не се согласуваат, а до 2010 година повеќето од нив го сторија тоа (види параграфи 39 и 40 погоре).

70. Осврнувајќи се на домашната казнено-правна рамка применлива во моментот, Судот забележува дека тој ги казнил „другите полови дејствија“ кои не претставуваат силување, само ако тие биле извршени со сила или закана (види член 186 став 4 во врска со член 186 ставови 1 и 3 од Кривичниот законик, наведени во параграфот горе). Исто така, ги криминализираше „другите полови дејствија“ врз малолетници, но само доколку тие се на возраст под 14 години (види член 188 од Кривичниот законик, наведен во параграф 22 погоре). Судот не може, а да не заклучи дека важечката казнено-правна рамка не нуди никаква заштита од несогласни полови дејствија извршени, без употреба на сила или закани, врз лице кое наполнило 14 години, како што беше случајот со апликантката. Ова е во согласност со наодот на обвинителот дека дејствијата наводно извршени од Ѓ.К. врз апликантката не биле

опфатени со никакво друго јавно кривично дело за гонење (види параграф 9 погоре), а Владата тврди дека тие не биле опфатени со какво било приватно кривично дело за гонење.

71. Судот, исто така, го забележува последователното стапување во сила на Истанбулската конвенција во однос на тужената држава во 2018 година и измените направени на Кривичниот законик во февруари 2023 година, кои се чини дека ги криминализираат дејствијата како оние во конкретниот случај. Меѓутоа, со оглед на принципот *nullum crimen sine lege* (види параграф 16 погоре), се чини дека апликантката не можела да се потпре на новото законодавство во врска со наводниот инцидент што се случил во 2013 година (спореди *Söderman*, цитиран погоре, § 107)

72. Следи дека домашната казнено-правна рамка која важеше во моментот не ја овозможи потребната заштита за правата на апликантката според член 8 од Конвенцијата. Судот смета дека недостатокот на ефективен кривично-правен одговор на наводната полова злоупотреба, што резултираше со отфрлање на кривичната пријава на апликантката, не соодветствуваше на потребното почитување на најдобриот интерес на детето (види параграф 67 погоре).

73. Судот понатаму забележува дека жалбата на апликантката се однесува и на домашниот граѓанско-правен одговор на дејствијата наводно извршени од Ѓ.К. Повторувајќи дека обврската според член 8 за заштита на физичкиот интегритет на поединецот може да се прошири и на прашањата кои се однесуваат на можноста за репарација и надомест на штета (види параграф 67 погоре), Судот смета дека, во многу конкретни околности на овој случај, исто така мора да оцени дали достапните домашни граѓанско правни лекови, како што се применуваат во пракса од домашните судови, му дале доволна заштита на апликантката во однос на тие наводни дејствија.

74. Во врска со ова, Судот прво забележува дека домашните граѓански судови го отфрлиле барањето за компензација на апликантката, како и нејзиното барање Ѓ.К. да биде одговорен за навреда. Откриле дека дејствијата кои наводно ги извршил Ѓ.К. не претставуваат навреда во смисла на член 6 од Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета. Затоа, граѓанскиот правен лек според тој Закон, како што го толкуваат судовите во случајот на апликантката, не ѝ овозможил заштита од тие наводни дејствија.

75. Второ, во своите пресуди домашните судови го земаа предвид член 191 од Законот за облигациони односи (види параграфи 11 и 13 погоре), кој дозволува жртвата на кривично дело против неговата или нејзината полова слобода, извршено по пат на измама, принудување или злоупотреба на односот на подреденост или зависност, да бара компензација (види параграф 29 погоре). Меѓутоа, со оглед дека Ѓ.К. не бил осуден за такво кривично дело, се чини дека член 191 од Законот за

облигациони односи не бил применлив за фактите на случајот на апликантката (види, слично, *Söderman*, цитиран погоре, § 111).

76. Трето, Владата тврдеше дека граѓанското барање за надомест на штета претрпена како резултат на повреда на личното право, предвидено со членовите 9-а и 189 од Законот за облигациони односи, можело да и овозможи на апликантката заштита според граѓанското право (види параграфи 27, 28 и 63 погоре). Сепак, тие не поднесоа никаква домашна судска практика за поддршка на тоа тврдење. Дополнително, домашните судови не се повикале на членовите 9-а и 189 од Законот за облигациони односи при одлучувањето за случајот на апликантката, туку го земале предвид само членот 191 од тој Закон. Конечно, во својата пресуда, Апелациониот суд утврди дека нема законски одредби што го покриваат барањето на апликантката (види параграф 13 погоре *in fine*). Во такви околности, Судот може само да заклучи или дека барањето за граѓанска компензација за заштита на личните права не понудило никаква перспектива за успех во случајот на апликантката, или, како алтернатива, дека Апелациониот суд не извршил доволно темелна проценка на околностите на нејзиниот случај при донесувањето на тој заклучок.

77. Според тоа, Судот заклучува дека одредбите на домашното граѓанско право, како што се применуваат во пракса од страна на домашните судови, не ѝ ја овозможиле на апликантката потребната заштита од полова злоупотреба.

78. Со оглед на горенаведените заклучоци (види параграфи 72 и 77 погоре), Судот не е задоволен дека домашната правна рамка, како што ја применуваат домашните власти, и овозможи на апликантката да добие ефикасна заштита од наводната повреда на нејзиниот личен интегритет.

Според тоа, има повреда на членот 8 од Конвенцијата.

IV. ПРИМЕНА НА ЧЛЕН 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

79. Член 41 од Конвенцијата предвидува:

„Доколку Судот утврди дека има повреда на Конвенцијата или нејзините протоколи, и ако внатрешното право на засегнатата висока договорна страна дозволува да се изврши само делумна репарација, Судот, доколку е потребно, дозволува правична сатисфакција на оштетена страна“

A. Штета

80. Апликантката побара 30.000 евра (ЕУР) за нематеријална штета, без да даде други детали. Таа побарала и дополнителни 30.000 евра за болката и страдањето предизвикано од прекршокот.

81. Владата ги оспори тврдењата како прекумерни, неосновани и неаргументирани.

82. Судот прифаќа дека апликантката мора да претрпела нематеријална штета како резултат на неуспехот на тужената држава да го заштити нејзиниот физички и психолошки интегритет. Според тоа, одлучувајќи на правична основа, на апликантката и доделува износ од 4.500 евра во однос на нематеријална штета, плус секој данок што може да се наплати.

В. Трошоци и расходи

83. Апликантката, исто така, побара 10.000 евра за трошоци и расходи, без да даде дополнителни детали за нејзиното барање.

84. Владата го оспори барањето како прекумерно и непотврдено со какви било документи.

85. Според судската практика на Судот, апликантката има право на надоместок на трошоците и расходите само доколку се покаже дека тие биле навистина и нужно настанати и се разумни квантно (види, меѓу многу други авторитети, *L.B. v. Hungary* [GC], бр.36345/16, § 149, 9 март 2023 година). Односно, апликантката мора да ги платила, или да е обврзана да ги плати, согласно законска или договорна обврска (види, на пример *Elmazova and Others*, цитирано погоре, § 86).

Во конкретниот случај, имајќи ги предвид горенаведените критериуми и отсуството на какви било придружни документи за да се покаже дека апликантката ги платила бараните износи или имала обврска да го стори тоа, Судот го отфрла нејзиното барање според овој дел како неосновано.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ СУДОТ ЕДНОГЛАСНО,

1. *Ја прогласува* апликацијата за допуштена
2. *Утврдува* дека имало повреда на член 8 од Конвенцијата;
3. *Утврдува*
 - (а) тужената држава треба да и плати на апликантката, во рок од три месеци од датумот на кој пресудата станува правосилна во согласност со член 44 став 2 од Конвенцијата, 4.500 евра (четири илјади и петстотини евра), плус секој данок што може да се наплати, во однос на нематеријална штета, да се конвертира во валутата на тужената држава по стапката на спогодбата;
 - (б) дека од истекот на горенаведените три месеци до исплатата ќе се плаќа едноставна камата на горенаведениот износ по стапка еднаква на маргиналната каматна стапка на Европската

централна банка за време на затезниот период плус три процентни поени;

4. *Го отфрла* остатокот од барањето на апликантката за правичен надомест.

Изготвено на англиски јазик, и доставено во писмена форма на 4 март 2025 година, согласно правилото 77 ставови 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Hasan Bakirci
Секретар

Arnfinn Bårdsen
Претседател